

Nr 227.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.; given Stockholms slott den 14 mars 1919.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels godkänna härvid fogade förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.,

dels för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg under år 1919 åt de i ovannämnda författningsförslag omförmälda änkor och barn å tilläggsstat för år 1919 under tionde huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa ett belopp av 4,500,000 kronor,

dels ock förklara, att under år 1920 tillsvidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka under nämnda år kostnaderna för dyrtidstillägg åt ovan omförmälda änkor och barn skola bestridas, desamma skola utgå av de medel, vilka för beredande av dyrtidstillägg och dyrtidshjälp under år 1920 kunna varda å riksstaten för sagda år särskilt avsatta.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

P. V. Thorsson.

Förslag

till

**kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade
änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.**

§ 1.

Dyrtidstillägg tillkommer sådana änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, som äga åtnjuta pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd anstalt för pensionering av dylika befattningshavares änkor och barn, från Lunds universitets änke- och pupillkassa, från vaktbetjäningens vid Uppsala universitet pensionsinrättning för änkor och barn eller från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning.

§ 2.

Dyrtidstillägget beräknas med ledning av det grundtal, som fastställts för bestämmande av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Nytt grundtal äger tillämpning från och med det kvartal, under vilket Kungl. Maj:ts beslut därom kungjorts, till det kvartal, under vilket Kungl. Maj:t må komma att fastställa annat grundtal.

§ 3.

Dyrtidstillägg till änka samt till änka med ett eller flera minderåriga barn utgår å pension eller understöd, som icke överstiger 80 kronor för kvartal, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet.

Överstiger pensionen eller understödet 80 kronor för kvartal, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 80 kronor för kvartal, på

sätt nyss sagts samt för den del, som överstiger 80 kronor men icke 187 kronor 50 öre för kvartal, efter ett procenttal, som motsvarar fyra tiondedelar av grundtalet. Å den del av pension eller understöd, som överstiger 187 kronor 50 öre för kvartal, utgår icke dyrtidstillägg.

Till änka med ett eller flera minderåriga barn ökas dyrtidstillägget för varje sådant barn med en tiondedel av summan av pensionen, till den del dyrtidstillägg å densamma beräknas, och därå utgående dyrtidstillägg.

Dyrtidstillägg till ett eller flera minderåriga barn utan pensionsberättigad moder eller till annan pensionär utgår efter enahanda grunder, som ovan stadgats rörande dyrtidstillägg till änka med eller utan barn, dock att motsvarande gränser för beräkningen därvid äro 75 kronor och 150 kronor för kvartal.

Till två eller flera minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder ökas dyrtidstillägget för varje syskon över ett med en tiondedel av summan av pensionen, till den del dyrtidstillägg å densamma beräknas, och därå utgående dyrtidstillägg.

Dyrtidstillägg må dock i sin helhet för varje utbetalningsperiod i förhållande till pensionens eller understödets belopp icke utgå efter högre procenttal än som motsvarar för änka med ett barn grundtalet ökat med 10, för änka med två barn grundtalet ökat med 20, för änka med tre barn grundtalet ökat med 30 o. s. v. samt för två minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder grundtalet ökat med 10, för tre minderåriga syskon grundtalet ökat med 20 o. s. v.

§ 4.

För den, som från mera än ett håll åtnjuter pension eller understöd, som i § 1 omförmäles, lägges berörda förmåners sammanlagda belopp till grund för den i § 3 angivna beräkningen av dyrtidstillägget.

Åtnjuter pensionär, som i § 1 avses, dyrtidstillägg såsom befattningshavare i statens tjänst, utgår dyrtidstillägg å pensionen allenast efter ett procenttal, som motsvarar fyra tiondedelar av grundtalet; därest emellertid avlöningen såsom befattningshavare understiger 320 kronor för år, utgår dyrtidstillägg å pensionen efter ett procenttal, motsvarande grundtalet, dock högst å det belopp, varmed avlöningen understiger 320 kronor för år. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, därest pensionär åtnjuter dyrtidstillägg såsom f. d. befattningshavare i statens tjänst.

Dyrtidstillägg enligt kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer och denna kungörelse må sammanlagt ej överstiga det belopp, vartill dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare högst får uppgå.

§ 5.

Dyrtidstillägg enligt här ovan för pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst stadgade grunder utgår jämväl till:

1:o) pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare vid flottans pensionskassa eller folkskollärarnas pensionsinrättning;

2:o) pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa;

3:o) pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa;

4:o) änkor och barn efter sådan befattningshavare vid statens järnvägar, som dödats under förrättande av arbete i statens järnvägars tjänst, och till vilka änkor och barn på denna grund utgår ersättning enligt lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift;

5:o) änkor och barn efter befattningshavare hos enskilt företag, som numera övertagits av staten, därest de genom statens försorg uppbära pension eller understöd i sådan egenskap; samt

6:o) till pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning berättigade änkor och barn efter sådan befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilken antingen avlidit eller med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten;

och beräknas därvid dyrtidstillägget i fall, som avses i 1:o)—3:o) och 6:o), å pensionen, i fall, som angives i 4:o), å ersättningens belopp samt i det i 5:o) omförmälda fallet å pensionen eller understödet.

§ 6.

Om till dyrtidstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan vederbörande tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt.

Dyrtidstillägget utgår i sådant fall för samma tid, för vilken pensionen efter understödet får uppbäras.

§ 7.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått den ålder, då enligt de särskilda pensionskassornas reglementen eller eljest givna föreskrifter dess rätt till pension i allmänhet upphör.

§ 8.

Den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande dyrtidstillägg.

§ 9.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 10.

Dyrtidstillägget utbetalas i sammanhang med pension eller understöd enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1920; dock att enligt de i kungörelsen meddelade bestämmelser dyrtidstillägg skall utgå även för den del av år 1919, som förflutit innan kungörelsens ikraftträdande, varjämte skall iakttagas, att för de två första kvartalen av samma år det i § 2 omförmälda grundtal skall vara 135.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anförde efter gemensam beredning med cheferna för samtliga övriga departement följande:

Förut denna dag har jag för Kungl. Maj:t anmält frågorna om fortsatta dyrtidsbidrag åt befattningshavare och f. d. befattningshavare i statens tjänst. Nära förknippat med dessa frågor är spörsmålet om dyrtidstillägg jämväl åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst och vissa med dem jämställda pensionärer.

Historik.
Pensions-
berättigade
änkor och barn
efter befatt-
ningshavare i
statens tjänst.

Redan vid 1917 års riksdag sökte man bereda dessa grupper av pensionärer lättnad i de ekonomiska svårigheter, som den allttjämt fortgående prisstegringen medfört. Den av nämnda års riksdag åt dem beviljade krigstidshjälpen skulle utgå, till pensionsberättigad änka med

100 kronor, dock att hjälpen och pensionsförmånerna icke finge tillhoppa överstiga 600 kronor för år räknat; till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 100 kronor till änkan och med 50 kronor för vart pensionsberättigat barn, dock att hjälpen jämte pensionsförmånerna icke finge tillhoppa för änka och barn överstiga 900 kronor för år räknat; till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 50 kronor, dock att hjälpen och pensionsförmånerna icke finge tillhoppa överstiga för ett barn 300 kronor, för två syskon 600 kronor och för tre eller flera syskon 900 kronor, allt för år räknat; samt till annan pensionär med 50 kronor, dock att hjälpen och pensionsförmånerna tillhoppa icke finge överstiga 300 kronor för år räknat.

I en den 18 januari 1918 dagtecknad proposition, nr 13, föreslog Kungl. Maj:t samma års lagtima riksdag att bevilja väsentligt ökade anslag för ifrågavarande ändamål. Riksdagen beslöt ytterligare någon förhöjning av de utav Kungl. Maj:t föreslagna beloppen, varjämte riksdagen jämväl i övrigt gjorde vissa jämkningar i fråga om de av Kungl. Maj:t föreslagna grunderna för krigstidstilläggets utgående. Den 22 mars 1918 utfärdade därefter Kungl. Maj:t kungörelse (Svensk författningssamling nr 140) angående krigstidstillägg under år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst. I överensstämmelse med riksdagens beslut fastställdes därvid följande

Allmänna grunder för krigstidstilläggets utgående:

§ 1.

Krigstidstillägg tillkommer sådana änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, som vid ingången av år 1918 ägt åtnjuta pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd anstalt för pensionering av dylika befattningshavares änkor och barn, från Lunds universitets änke- och pupillkassa, från vaktbetjäningens vid Uppsala universitet pensionsinrättning för änkor och barn eller från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning.

§ 2.

Krigstidstillägget utgår till pensionsberättigad änka med 125 kronor jämte en tredjedel av

pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 300 kronor;

till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 125 kronor till änkan och med 75 kronor för vart pensionsberättigat barn jämte en tredjedel av änkaus och barnens för året bestämda pensionsförmåner, dock högst med tillhoppa 350 kronor för änka med ett pensionsberättigat barn, 400 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn, 450 kronor för änka med 3 pensionsberättigade barn, 500 kronor för änka med 4 pensionsberättigade barn o. s. v.;

till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock att krigstidstillägget icke må överstiga för 1 barn 250 kronor, för 2 syskon 300 kronor, för 3 syskon 350 kronor, för fyra syskon 400 kronor o. s. v., samt

till annan pensionär med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 250 kronor;

allt dock under iakttagande, att krigstidstillägget icke får överstiga pensionsförmånernas för året bestämda belopp i annat fall, än då detta årsbelopp är lägre än ovan angivna grundbelopp (125 kronor för änka, 200 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 275 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn o. s. v.), i vilket fall endast en mot samma grundbelopp svarande summa skall såsom krigstidstillägg utgå.

§ 3.

Om till krigstidstillägg av nu ifrågavarande slag berättigad änka eller barn under år 1918 avlidit, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt.

§ 4.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått den ålder, då enligt de särskilda pensionskassornas reglementen eller eljest givna föreskrifter dess rätt till pension i allmänhet upphör.

§ 5.

Den som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande krigstidstillägg.

§ 6.

Pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning samt efter innehavare av docentstipendier vid statens högskolor likställas i avseende å nu ifrågavarande krigstidstillägg med pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst.

§ 7.

Krigstidstillägget utbetalas på en gång i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

De bekymmersamma förhållanden, vari nu ifrågavarande grupper av statens pensionärer och understödstagare försatts genom den alltjämt fortgående prisstegringen å de till livets nödtorft hörande förnödenheterna, föranledde Kungl. Maj:t att jämväl i fråga om dessa pensionärer och understödstagare göra framställning till 1918 års urtima riksdag om beredande av ett extra krigstidstillägg för senare hälften av samma år. I en till den urtima riksdagen den 25 oktober 1918 avlåten proposition, nr 3, föreslog Kungl. Maj:t nämligen riksdagen att *dels* för beredande av extra krigstidstillägg för tiden från och med den 1 juli till och med den 31 december 1918 åt sådana pensionärer och understödstagare, som avsåges i Kungl. Maj:ts kungörelse den 22 mars 1918 angående krigstidstillägg under år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, anvisa erforderligt belopp, *dels ock* fastställa vissa allmänna grunder för det extra krigstidstilläggets utgående.

Sedan riksdagen anmält sitt beslut i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, utfärdade Kungl. Maj:t därefter den 3 december 1918 kungörelse (Svensk författningssamling nr 935) angående extra krigstidstillägg för senare halvåret 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, däri i överensstämmelse med riksdagens beslut förordnades,

1. att det extra krigstidstillägget, som för tiden från och med den 1 juli till och med den 31 december 1918 skulle utgå till sådana pensionärer och understödstagare, som avsåges i kungörelsen den 22 mars 1918 angående krigstidstillägg under år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, skulle

utan annan begränsning med avseende å beloppet än nedan angives, till vederbörande pensionär eller understödstagare eller, därest denne efter juni månads utgång avlidit, till stärbhusdelägarna utgå med följande belopp, nämligen

till pensionsberättigad änka med 62 kronor 50 öre jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för halvåret bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 150 kronor;

till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 62 kronor 50 öre till änkan och med 37 kronor 50 öre för vart pensionsberättigat barn jämte en tredjedel av änkans och barnens för halvåret bestämda pensionsförmåner, dock högst med tillhoppa 175 kronor för änka med ett pensionsberättigat barn, 200 kronor för änka med två pensionsberättigade barn, 225 kronor för änka med tre pensionsberättigade barn, 250 kronor för änka med fyra pensionsberättigade barn o. s. v.;

till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 37 kronor 50 öre jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för halvåret bestämda belopp, dock att det extra krigstidstillägget icke finge överstiga för ett barn 125 kronor, för två syskon 150 kronor, för tre syskon 175 kronor, för fyra syskon 200 kronor o. s. v.; samt

till annan pensionär med 37 kronor 50 öre jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för halvåret bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 125 kronor;

allt dock under iakttagande att det extra krigstidstillägget icke finge överstiga pensionsförmånernas för halvåret bestämda belopp, i annat fall än då detta belopp vore lägre än ovan angivna grundbelopp (62 kronor 50 öre för änka, 100 kronor för änka med ett pensionsberättigat barn, 137 kronor 50 öre för änka med två pensionsberättigade barn o. s. v.), i vilket fall endast en mot samma grundbelopp svarande summa skulle såsom extra krigstidstillägg utgå; samt

2. att i fråga om det extra krigstidstillägget skulle i övrigt i tillämpliga delar gälla vad i kungörelsen den 22 mars 1918 funnes stadgat.

De av mig här ovan återgivna bestämmelserna rörande krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst kunna alltså sammanfattas sålunda:

Enligt 1918 års lagtima riksdags beslut erhöll ifrågavarande grupp

av pensionärer krigstidstillägg med följande belopp, nämligen änka 125 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 300 kronor; änka med minderåriga barn 125 kronor till änkan och 75 kronor för vart barn jämte en tredjedel av ankans och barnens för året bestämda pensionsförmåner, dock högst med tillhoppa 350 kronor för änka med 1 barn, 400 kronor för änka med 2 barn, 450 kronor för änka med 3 barn, 500 kronor för änka med 4 barn o. s. v.; barn utan pensionsberättigad moder 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock att tillägget icke fick överstiga för 1 barn 250 kronor, för 2 syskon 300 kronor, för 3 syskon 350 kronor, för 4 syskon 400 kronor o. s. v.; samt annan pensionär 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 250 kronor. För senare delen av år 1918 utgick därtill enligt beslut av urtima riksdagen extra krigstidstillägg med hälften av ovanstående fasta belopp och med en tredjedel av pensionsförmånernas för halvåret bestämda belopp.

Vid bestämmandet av krigstidstillägg och extra krigstidstillägg skulle emellertid iakttagas, att krigstidstillägget respektive extra krigstidstillägget icke finge överstiga pensionsförmånernas för året respektive halvåret bestämda belopp i andra fall, än då dessa belopp vore lägre än grundbeloppen (125 kronor respektive 62 kronor 50 öre för änka, 200 kronor respektive 100 kronor för änka med ett pensionsberättigat barn, 275 kronor respektive 137 kronor 50 öre för änka med två pensionsberättigade barn o. s. v.), i vilka fall endast en mot samma grundbelopp svarande summa skulle såsom krigstidstillägg respektive extra krigstidstillägg utgå.

Kostnaderna beräknades för krigstidstillägget till sammanlagt 2,000,000 kronor och för det extra krigstidstillägget till sammanlagt 1,000,000 kronor.

Beträffande dyrtidsbidrag åt *pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa* är först att märka, hurusom riksdagen genom beslut år 1916, som sedermera upprepats och således gäller även för år 1919, anvisat medel å extra stat under riksstatsens tionde huvudtitel i ändamål, att sådana behövande folkskollärar-änkor med eller utan barn, vilka från folkskollärarnas änke- och pupillkassa åtnjuta lägre pension än 300 kronor, skola erhålla understöd till så stort belopp, att pensionen och understödet tillsammans uppgå till 300 kronor.

*Pensions-
berättigad:
änkor och barn
efter folkskol-
lärare.*

Enligt kungörelse den 31 maj 1918 (Svensk författningssamling, nr 393) tillerkändes åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i nämnda kassa krigstidstillägg under år 1918 enligt väsentligen samma grunder, som tillämpades beträffande krigstidstillägg till änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst. Därvid stadgades emellertid den inskränkande bestämmelsen, att änka med eller utan barn, vilken erhöles sådant understöd för år 1918, som ovan omförmäls, skulle undantagas från åtnjutande av krigstidstillägg för samma år, dock att sådan änka med eller utan barn, som ägde uppbära dylikt understöd till mindre belopp än som skulle tillkomma henne såsom krigstidstillägg enligt härför stadgade grunder, skulle i krigstidstillägg erhålla ett belopp, motsvarande skillnaden mellan berörda understöd och krigstidstilläggets belopp.

När sedermera enligt kungörelse den 6 december 1918 (Svensk författningssamling, nr 976) extra krigstidstillägg för senare halvåret 1918 beviljades även till pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa och därvid fortfarande tillämpades samma grunder, som fastställts för motsvarande förmån åt änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, borttogs emellertid berörda inskränkande bestämmelse.

Kostnaderna beräknades för krigstidstillägget till 230,000 kronor och för det extra krigstidstillägget till 145,000 kronor.

Pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa. Jämväl till pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa har enligt kungörelse den 6 juni 1918 (Svensk författningssamling, nr 415) utgått krigstidstillägg, varjämte även extra krigstidstillägg för senare hälften av samma år anvisades åt dessa pensionärer enligt kungörelse den 6 december 1918 (Svensk författningssamling, nr 967). Såväl krigstidstillägget som det extra krigstidstillägget utgick efter samma grunder, som fastställts i fråga om enahanda förmåner åt änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst.

Kostnaderna beräknades för krigstidstillägget till 360,000 kronor och för det extra krigstidstillägget till 200,000 kronor.

Kommitterades förslag.

Såsom jag redan förut i dag vid anmälan av frågan om beredande av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst haft tillfälle erinra, innefattar det betänkande, som av inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga avgivits i dyrtidstilläggsfrågan, förslag rörande dylika tillägg även åt de pensionsberättigade ankorna och barnen efter avlidna stats-

tjänare. För närmare kännedom om kommitterades förslag tillåter jag mig hänvisa till innehållet i betänkandet, vilket såsom bilaga fogats till den förut i dag beslutade propositionen rörande befattningshavarnas dyrtidstillägg. Här nedan torde jag emellertid få lämna en kortfattad redogörelse för betänkandet, i vad detsamma rör de pensionsberättigade änkorna och barnen.

Kommitterades förslag innehåller i nu förevarande avseende, liksom i fråga om befattningshavarna och de f. d. befattningshavarna i statens tjänst, två alternativ. Det första alternativet, vilket innebär tillämpning av systemet med s. k. glidande skala, äger även här kommitterades förord. Det andra alternativet är byggt på systemet med fixa tillägg. I fråga om innebörden av de båda olika systemen får jag hänvisa till vad jag vid anmälandet av frågan om dyrtidstillägg till befattningshavarna i statens tjänst därom anförde.

Beträffande beloppen av de dyrtidstillägg, som enligt kommitterades mening skäligen böra tillgodokomma här ifrågavarande kategorier av pensionärer innehåller kommittébetänkandet å sidorna 55 och 56 en del uttalanden, vilka såsom väl ägnade att belysa kommitterades ståndpunkt i frågan torde få in extenso här återgivas. Kommitterade yttra i dylikt hänseende följande:

»Vidkommande krigstidstilläggets belopp förorda kommitterade en sådan förhöjning, att ifrågavarande pensionärer erhålla en i allmänhet förhållandevis lika stor tillökning av dem enligt kungörelsen den 22 mars 1918 beviljade krigstidstillägg, som befattningshavare och f. d. befattningshavare skulle få å dem tilldelade belopp. Maximum för krigstidstillägget har således sökts vid en gräns, som ungefär motsvarar $\frac{5}{2}$ av maximum enligt nämnda kungörelse. För lägre pensionsbelopp måste däremot enligt kommitterades uppfattning uppställas en starkare begränsning av krigstidstillägget än som skedde år 1918.

Det synes nämligen kommitterade ofrånkomligt att vid krigstidstilläggets utmätande åtminstone i huvudsak fasthålla vid dess uppgift att ersätta den minskning i pensionens köpkraft, som är en följd av penningvärdets fall under kristiden. Avviker man för långt därifrån, kommer man utanför krigstidstilläggets område. Enligt 1918 års bestämmelser erhöi en ensam änka med pension å belopp intill 50 kronor — fall förekomma, då pensionen icke utgör mera än omkring 7 kronor — krigstidstillägg med 187 kronor 50 öre eller minst 375 procent, och om hon hade t. ex. fem minderåriga barn, utgick krigstidstillägget med ej mindre än 750 kronor, d. v. s. 1,500 procent. Skulle denna proportion bibehållas år 1919, komme en änka i motsvarande ställningar att få krigstidstillägg med respektive 312 kronor 50 öre och 1,250 kronor, d. v. s. respektive 625 och 2,500 procent av pensionens belopp. Då fördyringen på grund av kristiden beräknas till 167 procent, anse kommitterade, att krigstidstillägg efter angivna mått icke kunna försvaras. Huru behöfligt det än i många fall må vara, att de åsyftade personerna erhålla förbättring av sina försörjningsmöjligheter, torde sådan dock icke böra sökas i denna ordning.

Man synes ej böra bortse från att ifrågavarande små pensionsbelopp icke kunna vara beräknade att utgöra vederbörandes enda existensmedel, och fasthåller man detta, lär det icke vara lämpligt att genom krigstidstillägg uppbringa pensionerna till ur andra synpunkter tilläventyrs önskvärd höjd.

Om det därför beredes en höjning av pensionsbeloppet med 150 procent, synes för ifrågavarande personer likasom för befattningshavare och f. d. befattningshavare under nuvarande priset förhållanden vad skäligen kan begäras vara gjort på krigstidstilläggets väg.

Vore det nu förhållandet, att en änka med minderåriga barn icke erhöles större pension än om försörjningsplikt icke ålåg henne, så vore det möjligen även ur principiell synpunkt riktigt, att, såsom hittills skett, änka med barn tillgodosåges genom beräkning av krigstidstillägget efter ett högre procenttal eller genom särskilda tillägg. Men i själva verket är änke- och pupillpensioneringen så ordnad, att till änka med minderåriga barn utgå över änkepensionen särskilda pensioner eller pupilltillägg för de minderåriga barnen. Vid sådant förhållande kan det med skäl ifrågasättas, huruvida utöver den ökning av krigstidstillägget, som barnpensionerna utan vidare medföra, ytterligare höjning bör beredas genom högre procenttal eller särskilda tillägg. Om exempelvis en änka, som från civilstatens änke- och pupillkassa åtnjuter pension av 200 kronor, har två minderåriga barn, ökas familjens pension med 50 procent eller 100 kronor, och sammanlagda pensionsförmånen uppgår alltså till 300 kronor. Redan genom beräkning av krigstidstillägg efter samma procenttal, 150 procent, i båda fallen, ökas därför krigstidstillägget till familjen från 300 kronor till 450 kronor, så att ensam änka får uppbära i pension och krigstidstillägg sammanlagt 500 kronor, under det att änka i samma ställning med två minderåriga barn får tillhoppa 750 kronor.

Med avseende därpå att under år 1918 utgått dyrtidsbidrag, som väsentligt överskjutit nämnda gräns, är det emellertid måhända nödvändigt att gå något längre än till 150 procent beträffande änkor med minderåriga barn, och detsamma torde böra vara fallet med två eller flera minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder. På sådan grund tillstyrka kommitterade, att beräkningen av krigstidstillägget såväl som det relativa maximum i någon mån höjes för varje minderårigt barn och för varje syskon över ett, ehuru härigenom krigstidstillägget kan komma att överstiga det belopp, som betingas av penningvärdets förändring.»

*Systemet med
glidande skala.*

Från de sålunda angivna utgångspunkterna hava kommitterade i det på den glidande skalan grundade alternativet utformat sitt förslag på följande sätt.

Till grund för dyrtidstilläggets bestämmande skall läggas det grundtal, som enligt kommitterades förslag med ledning av socialstyrelsens dyrtidsindexberäkningar skall fastställas i och för bestämmandet av dyrtidstillägget åt befattningshavarna i statens tjänst. Med det av kommitterade föreslagna sättet för grundtalets bestämmande skulle detta alltså till en början komma att utgöra 150.

Enligt förslaget skall sedermera dyrtidstillägget intill visst belopp av pension eller understöd beräknas efter ett procenttal, motsvarande

grundtalet, och å den del av pension eller understöd, som överskjuter nämnda belopp intill viss gräns, efter ett procenttal, motsvarande endast $\frac{4}{10}$ av grundtalet.

Detta gäller ensam änka och ensamt minderårigt barn utan pensionsberättigad moder.

I fråga om krigstidstilläggets beräkning för pensionsberättigad änka med ett eller flera barn och för två eller flera pensionsberättigade syskon yttra kommitterade å sid. 57 i betänkandet följande:

»Det anspråk på hänsyn till behovsprincipen, som må bära tillgodose, synes lämpligen kunna tillfredsställas på det sätt, att sedan den sammanlagda änke- och barnpensionen i den mån som nyss nämnts korrigerats för penningvärdets fall, på densamma för varje barn lägges en barnhjälp utgående med 10 procent av den uppreglerade pensionen. Härigenom blir barnhjälpen även ställd i beroende av dyrtidsindex. På samma sätt förfäres med pupillpension enbart, så att sedan krigstidstillägg å den sammanlagda barnpensionen beräknats enligt den antydda grunden, för varje syskon över ett tillägges 10 procent av det belopp, som utgör summan av pensionen och berörda krigstidstillägg.»

Själva skalan är av kommitterade så uppgjord, att änka erhåller krigstidstillägg efter ett procenttal, motsvarande grundtalet, å pension eller understöd, som för kvartal icke överstiger 80 kronor, och efter ett procenttal, motsvarande $\frac{4}{10}$ av grundtalet, å den del av pension eller understöd, som överstiger 80 kronor men icke 187 kronor 50 öre för kvartal, samt att krigstidstillägg icke utgår å den del av pension eller understöd, som för kvartal överstiger sistnämnda belopp. För minderårigt barn utan pensionsberättigad moder och för annan pensionär äro motsvarande belopp respektive 75 kronor och 150 kronor.

På grund av den tillämpade metodens karaktär kan för änka eller för minderårigt barn utan pensionsberättigad moder samt för annan pensionär krigstidstillägget vid ett grundtal av 150 icke komma att överstiga 150 procent av pensionen eller understödet. I syfte att förekomma, att krigstidstillägget i andra fall överskjuter en enligt kommitterades förut anförda uppfattning skälig gräns, föreslås ytterligare, att krigstidstillägget vid ett grundtal av 150 ej må överstiga för änka med ett barn 160 procent, för änka med två barn 170 procent o. s. v., för två minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder 160 procent, för tre minderåriga syskon 170 procent o. s. v., allt av pensionens eller understödets belopp. Vid ett grundtal av 120 bära motsvarande begränsningar bliwa respektive 130, 140, 150 procent o. s. v.

En å sid. 125 i betänkandet införd tabell, bil. E., utvisar närmare, huru enligt detta system vid ett grundtal av 150 dyrtidstilläggsbeloppen skulle ställa sig inom olika pensionsklasser.

*Det s. k. fixa
systemet.*

Vad därefter alternativet med fasta belopp beträffar hava kommitterade föreslagit, att krigstidstillägget enligt detta system skulle utgå med dels ett procentuellt tillägg av $66 \frac{2}{3}$ procent å pensionen eller understödet och dels därutöver ett tillägg till änka med 70 öre, till minderårigt barn med 40 öre och till annan pensionär likaledes med 40 öre för dag (dagtillägg). I syfte att förebygga, att krigstidstilläggen med tillämpning av nu angivna grunder komma att uppgå till för höga belopp i förhållande till respektive pensioner eller understöd hava kommitterade emellertid föreslagit åtskilliga inskränkningar och begränsningar, för vilka en närmare redogörelse återfinnes å sid. 58 i betänkandet.

Vid betänkandet har å sid. 126 såsom bil. F fogats en tabell, utvisande huru detta förslag verkar vid olika pensionsbelopp.

För underlättande av jämförelsen mellan de båda alternativen hava kommitterade vidare i en å sid. 59 intagen tabell, till vilken jag tillåter mig hänvisa, sammanfört vissa uppgifter å beloppen av de krigstidstillägg, som skulle komma att utgå vid tillämpning av det ena eller andra systemet under nu rådande prisförhållanden, vartill fogats motsvarande uppgifter med tillämpning av den glidande skalan vid ett prisläge, som föranlett grundtalets fastställande till 120.

*Kostnads-
beräkning.*

Kostnaderna vid tillämpning av systemet med glidande skala under första delen av år 1919, med ett föreslaget grundtal av 150, beräknas av kommitterade i det närmaste överensstämma med kostnaderna för tillämpning av förslaget enligt det fixa systemet under samma tid. Sistnämnda förslag skulle för hela året medföra en kostnad av omkring 3.8 miljoner kronor. Därest vid tillämpning av den glidande skalan grundtalet 150 komme att bli gällande under hela året, skulle alltså även förslaget enligt sistnämnda system komma att draga en motsvarande kostnad. Kommitterade framhålla emellertid, att det torde kunna antagas, att prisläget under årets lopp kan föranleda till sänkande av grundtalet, varför under förutsättning av sådan nedsättning kostnaderna vid tillämpning av förslaget med glidande skala skulle i motsvarande mån minskas.

*Pensions-
berättigade
änkor och barn
efter folk:kol-
lärare och
efter delägare*

I fråga om de pensionsberättigade änkorna och barnen efter folkskollärare anför kommitterade — efter erinran om att i avseende å dem tidigare gällt vissa av mig ovan berörda inskränkningar i rätten till krigstidstillägg, vilka inskränkningar emellertid vid 1918 års urtima

riksdag fått bortfalla beträffande det då beslutade extra krigstidstillägget — å sid. 61 i betänkandet följande:

*i prästers-
skapets änke-
och
pupillkassa.*

»I fråga om bibehållande eller borttagande av ovanberörda inskränkande bestämmelse kan emellertid en viss tvekan råda. Att det understöd, som alltsedan år 1916 beviljats och som skall utgå även under år 1919 åt behövande folkskol-lärarynkor, huvudsakligen måste vara att anse såsom ett tillfälligt dyrtidsbidrag, synes framgå av den motion vid 1916 års riksdag (A. K. nr 91), som efter gemensam votering föranledde beviljande av medel för ändamålet. Däri åberopas nämligen såsom skäl för förslaget den svåra ställning, vari dessa pensionärer råkat till följd av dyrtidens verkningar. Den omständigheten, att denna inskränkande bestämmelse icke upptogs i grunderna för det extra krigstidstillägget under senare halvåret 1918, kan förklaras därav, att dels i de fall, där understödet icke uppgått till så stort belopp, vartill krigstidstillägg enligt kungörelsen den 31 maj 1918 belöpte sig, avdrag för understödsbeloppet redan skett vid utbetalande av samma krigstidstillägg, dels ock i fråga om de fall, där understödet överstigit beloppet av krigstidstillägget och något sådant tillägg alltså icke utgått, skillnaden dock varit så obetydlig, att densamma icke ansetts böra föranleda avdrag å det extra krigstidstilläggets belopp. Vad 1919 års krigstidstillägg beträffar, kan därför visserligen ställningen anses vara densamma, som förelåg vid 1918 års lagtima riksdags beslut om krigstidstillägg åt nu ifrågavarande pensionärer, och i följd därav berörda inskränkande stadgande synas böra upptagas bland bestämmelserna om krigstidstillägg under år 1919 åt samma pensionärer; och skulle så ej ske, komma dessa pensionärer i ett gynnsammare läge än övriga änkor, vilka från annan kassa åtnjuta lika små pensioner.

Kommitterade hava emellertid ansett sig icke böra i detta avseende föreslå bibehållande av den i kungörelsen den 31 maj 1918 bestämda inskränkningen i samma års krigstidstillägg till dessa pensionärer. De skäl, som åberopats i berörda av riksdagen bifallna motion, synas giva vid handen, att med riksdagens beslut avsågs icke blott att bevilja ett tillfälligt dyrtidsbidrag utan även att i viss mån åstadkomma ett slags pensionsreglering, och det torde icke lida tvivel, att även om dyrtiden skulle upphöra, understödet ändock fortfarande kommer att utgå, oavsett huruvida andra pensioner av samma storlek bliva reglerade eller icke. Det lär dessutom näppeligen finnas andra änkor, som fått sina pensioner bestämda efter så låga delaktighetsbelopp som de ifrågavarande. Kommitterade föreslå därför, att omförmälda änkor må få å sin pension från änke- och pupillkassan uppbära krigstidstillägg utan avdrag för det dem beviljade understödet.»

I fråga om pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, vilka förut varit i krigstidstilläggsavseende likställda med änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, förorda kommitterade, att berörda likställighet alltjämt bibehålles.

Vad angår kostnaderna för krigstidstilläggen åt nu ifrågavarande två kategorier av pensionsberättigade änkor och barn, hava desamma av kommitterade vid tillämpning av det fixa systemet beräknats uppgå till 460,000

kronor för krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa samt till 750,000 kronor för krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa. Vid tillämpning av systemet med glidande skala skulle kostnaderna enligt kommitterades beräkning bli ungefär lika stora, under förutsättning att prisläget under år 1919 icke gäve anledning till förändring av grundtalet. Därest, såsom syntes antagligt, det genomsnittliga grundtalet under året bleve lägre, komme emellertid detta förslag, enligt vad kommitterade framhålla, att föranleda i samma mån minskade kostnader.

Med avseende å den av kommitterade förordade överensställelsen i grunderna för dyrtidstillägg åt samtliga här ovan omnämnda kategorier av änkor och barn föreslå kommitterade, att bestämmelserna härom nu sammanföras i en gemensam författning. I avseende å detaljbestämmelserna i de av kommitterade utarbetade alternativa författningsförslagen, tillåter jag mig hänvisa till den specialmotivering, varmed kommitterade beledsaga förslagen.

**Social-
styrelsens
utlåtande.**

Vid anmälandet av frågan om beredande av fortsatta dyrtidsbidrag åt befattningshavare i statens tjänst redogjorde jag för det utlåtande rörande tillämpligheten av systemet med s. k. glidande skala, som på grund av remiss av socialstyrelsen avgivits. Denna redogörelse får jag här åberopa.

**Departement-
schefen.**

I fråga om behovet av fortsatta dyrtidsbidrag även åt ankorna och barnen efter avlidna statstjänare och de med dem jämställda pensionärerna torde jag kunna inskränka mig till att hänvisa till — förutom den i kommittébetänkandet lämnade utredningen — vad jag förut i dag till statsrådsprotokollet över finansärenden i dylikt hänseende anfört vid anmälan av frågorna om fortsatta sådana bidrag åt befattningshavare och f. d. befattningshavare i statens tjänst. Någon närmare motivering för, att jag nu går att framlägga förslag till ordnande av dyrtidstilläggsförhållandena jämväl för här ifrågakommande änkor och barn, torde jag alltså ej behöva förebringa.

Även beträffande dessa änkor och barn hava, såsom av det förut sagda framgår, de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande för behandling av dyrtidstilläggsfrågan tillkallade särskilda sakkunniga avgivit alternativa förslag, det ena byggt på systemet med s. k. glidande skala och det andra, mera i överensstämmelse med hittills följda grunder, uppta-

gande fixa tillägg. Det förra alternativet baserar sig på i huvudsak samma principer som de, varpå de av kommitterade, med tillämpning av den s. k. glidande skalan, utarbetade förslagen till grunder för bestämmandet av dyrtidstilläggen åt statens befattningshavare och f. d. befattningshavare äro byggda. Till dessa förslag, visserligen i åtskilliga väsentliga hänseenden ändrade, kompletterade och modifierade, har jag förut i dag givit min anslutning, därvid jag såsom en av fördelarna med förslagen särskilt framhöll, att de bärande grundsatserna i huvudsak låte sig tillämpa i fråga om icke blott befattningshavare och f. d. befattningshavare utan även de nu ifrågavarande änkorna och barnen. Under sådana omständigheter är det klart, att jag även i avseende å denna sistnämnda personkategori giver mitt förord åt det alternativ i kommittéförslaget, som är byggt på systemet med s. k. glidande skala.

I det på sistberörda system grundade författningsförslag, som av kommitterade utarbetats, äro emellertid, i anledning av de ändringar, som jag förut i dag ansett mig böra förorda i de av kommitterade föreslagna grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavarna, vissa jämkningar av behovet påkallade.

Sålunda torde till en början även de nu ifrågavarande bestämmelserna böra så avfattas, att de kunna givas tillämplighet jämväl för tiden efter utgången av innevarande år intill den 1 juli 1920. Samtidigt torde också här benämningen krigtidstillägg böra utbytas mot den vid inträdande fredsförhållanden lämpligare beteckningen dyrtidstillägg.

Enligt kommitterades förslag skulle det i avseende å befattningshavarna fastställda grundtalet äga tillämplighet även då det gällde att bestämma dyrtidstilläggen åt nu ifrågavarande änkor och barn. Detta torde också ur enhetlighetens synpunkt vara riktigt och nödvändigt. Då jag emellertid av skäl, för vilka jag tidigare redogjort, ansett mig böra förorda en ändring i de rörande sättet för grundtalets beräknande föreslagna bestämmelserna därhän, att grundtalet skulle komma att något sänkas, med nu rådande prisförhållanden från 150 till 135, skulle givetvis också de av kommitterade för änkorna och barnen beräknade dyrtidstilläggen — under förutsättning av bibehållande av den av kommitterade föreslagna dyrtidstilläggsskalan, mot vilken jag för min del icke funnit anledning till erinran — komma att genomgående i någon mån minskas. Detta torde emellertid icke vara ägnat att uppväcka alltför starka betänkligheter redan av den anledningen, att även med det av mig föreslagna grundtalet dyrtidstilläggen till änkorna och barnen, under

förutsättning av oförändrade prisförhållanden, i flertalet fall skulle komma att utgå med avsevärt högre belopp än under föregående år.

I en del fall, särskilt där pensionsbeloppen äro låga samtidigt som fråga är antingen om änkor med många barn eller om flera syskon, skulle emellertid en minskning i de under fjolåret uppburna dyrtidstilläggsbeloppen inträda. Detta skulle emellertid, ehuru i något mindre omfattning, bliva förhållandet även med det av kommitterade föreslagna begynnelsegrundtalet och har också varit av kommitterade icke blott förutsett utan t. o. m. åsyftat. De under fjolåret gällande bestämmelserna om fasta grundtillägg såväl för änka som för varje barn ledde nämligen, såsom kommitterade påpeka, understundom till det rent orimliga resultatet, att dyrtidstillägget kom att uppgå till många hundra procent av pensionens belopp, i enstaka fall t. o. m. ända upp till 1,500 procent av pensionsbeloppet. Då tillägget ju under sådana omständigheter helt förlorar den avsedda karaktären att utgöra en kompensation för den inträdda prisfördyringen, måste det, såvitt jag kan finna, vara riktigt att tillse, att dylika levnadskostnadsökningen vida överstigande dyrtidstillägg icke vidare ifrågakomma, även om det därvid icke kan undvikas, att vissa enskilda personer få sina dyrtidsförmåner minskade under de belopp, som tidigare till dem utgått. Härtill kommer, att, såsom kommitterade påpeka, änke- och pupillpensioneringen i själva verket är så ordnad, att till följd av särskilda barnpensioner det till familjen utgående sammanlagda beloppet växer i förhållande till barnantalet — en omständighet, som ju i sin tur för större familjer medför en automatisk ökning av dyrtidstillägget och också föranlett kommitterade att uttala tvekan, huruvida utöver den ökning i dyrtidstillägget, som barnpensionerna utan vidare medföra, ytterligare höjning överhuvud taget bör beredas genom högre procenttal eller särskilda tillägg. Då jag emellertid, lika med kommitterade, stannat vid att föreslå dylika särskilda tillägg för varje barn, tror jag mig kunna hävda den uppfattningen, att även med det av mig föreslagna begynnelsegrundtalet de barnrikare ankorna och större syskonkullarna komma att erhålla dyrtidstillägg till belopp, som med hänsyn till förhandenvarande förhållanden måste anses fullt skäliga.

Bortsett nu från här ovan särskilt berörda fall, torde de minskningar i de under fjolåret uppburna dyrtidstilläggens belopp, som enligt såväl mitt som kommitterades förslag inom vissa pensionsklasser skulle inträda, icke vara av den betydelse, att de, föranledda som de äro av ett enhetligt genomfört system för dyrtidstilläggens bestämmande, böra tillmätas avgörande betydelse vid bedömande av frågan om systemets antaglighet.

Huru vid ett grundtal av 135 dyrtidstilläggen skulle ställa sig inom olika pensionsklasser och vid olika barnantal i jämförelse med *dels* de under fjolåret faktiskt uppburna krigsidstilläggsbeloppen *dels* ock de belopp, som vid tillämpning av kommittéförslagets olika alternativ i krigsidstillägg skulle komma att utgå, framgår av de å sid. 22 och 23 här nedan införda tabellerna.

I avseende å den av kommitterade föreslagna författningstexten må vidare framhållas, att av skäl, vilka jag på tal om befattningshavarnas dyrtidstillägg närmare utvecklat, föreskriften om det grundtal, som till en början skall gälla, torde böra utgå ur förslagets § 2 och i stället såsom en övergångsbestämmelse fogas till det stadgande om den i ämnet utkommande författningens ikraftträdande, varmed kommitterades förslag lär böra kompletteras. Liksom i fråga om befattningshavare och f. d. befattningshavare av mig föreslagits, torde i en dylik övergångsbestämmelse föreskrift böra meddelas om grundtal för såväl det första som det andra av innevarande års fyra kvartal. Detta grundtal lär, i enlighet med vad jag förut anfört, böra fastställas till 135.

I punkterna 4—6 av kommittéförslagets 5 § äro — i överensstämmelse med vad som i motsvarande hänseende beträffande f. d. befattningshavare föreslagits — upptagna bestämmelser i syfte att tillförsäkra vissa grupper av pensionärer, vilka hittills icke kommit i åtnjutande av dyrtidstillägg å sina pensioner, dylik förmån. Mot den tankegång, som legat till grund för kommitterades ifrågavarande förslag, synes mig intet vara att erinra. Beträffande avfattningen av stadgandena i ovannämnda författningsrum anser jag mig emellertid böra anmärka, att orden »änkor och barn efter f. d. befattningshavare» — i konsekvens med det i författningsförslaget eljest använda uttryckssättet — torde böra utbytas mot orden »änkor och barn efter befattningshavare».

Vad särskilt beträffar punkt 6 i ifrågavarande paragraf vill jag vidare påpeka, att med den formulering, författningsrummet enligt kommitterades förslag skulle erhålla, dyrtidstillägg visserligen skulle få åtnjutas av till pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning berättigade änkor och barn efter sådan f. d. befattningshavare vid numera av staten övertagen enskild järnväg, vilken med pension avgått från tjänst vid järnvägen, redan innan den övertagits av staten, men däremot icke av sådana på ovan angivet sätt pensionsberättigade änkor och barn, som redan före järnvägens övertagande av staten till följd av befattningshavarens fränfälle direkt inträtt i sin pensionsrätt. Då detta svårigen kan hava varit avsett, torde ifrågavarande

Tabell I.

Pension för år	E n s a m ä n k a				Ä n k a m e d i b a r n			
	Dyrtids- tillägg 1918	Enligt sakkunnigas förslag		Departement- chefens förslag	Dyrtids- tillägg 1918	Enligt sakkunnigas förslag		Departement- chefens förslag
		glidande	fixa			glidande	fixa	
100	187.50	150	150	135	300	160	160	145
200	287.50	300	300	270	300	320	320	290
300	337.50	450	450	405	450	480	480	435
400	387.50	528	522.17	475.20	500	620.80	640	562.72
500	437.50	588	588.88	529.20	525	696.80	734.88	632.12
600	450	648	655.50	583.20	525	772.80	801.50	701.52
700	450	708	722.17	637.20	525	848.80	868.17	770.92
800	450	738	748.25	664.20	525	886.80	894.25	805.62
1,000	450	738	748.25	664.20	525	886.80	894.25	805.62
1,200	450	738	748.25	664.20	525	886.80	894.25	805.62

Tabell II.

Pension för år	E n s a m t b a r n				T v å s y s k o n			
	Dyrtids- tillägg 1918	Enligt sakkunnigas förslag		Departement- chefens förslag	Dyrtids- tillägg 1918	Enligt sakkunnigas förslag		Departement- chefens förslag
		glidande	fixa			glidande	fixa	
100	150	150	150	135	150	160	160	145
200	212.50	300	279.33	270	300	320	320	290
300	262.50	450	346	405	375	480	480	435
400	312.50	510	412.67	459	425	601	558.67	544.90
500	362.50	570	479.33	513	450	677	625.33	614.30
600	375	630	546	567	450	753	692	683.70
700	375	630	602.25	567	450	753	748.25	683.70
800	375	630	602.25	567	450	753	748.25	683.70
1,000	375	630	602.25	567	450	753	748.25	683.70
1,200	375	630	602.25	567	450	753	748.25	683.70

Ä n k a m e d 3 b a r n				Ä n k a m e d 5 b a r n			
Dyrtids- tillägg 1918	Enligt sakkunnigas försl. g		Departement- chefens förslag	Dyrtids- tillägg 1918	Enligt sakkunnigas förslag		Departement- chefens förslag
	glidande	fixa			glidande	fixa	
525	180	180	165	750	200	200	185
525	360	360	330	750	400	400	370
525	540	540	495	750	600	600	555
600	720	720	660	750	800	800	740
675	900	900	825	750	1,000	1,000	925
675	1,022.40	1,080	938.68	825	1,200	1,200	1,110
675	1,130.40	1,160.17	1,037.36	825	1,400	1,400	1,295
675	1,184.40	1,186.25	1,088.46	825	1,482	1,478.25	1,371.80
675	1,184.40	1,186.25	1,088.46	825	1,482	1,478.25	1,371.80
675	1,184.40	1,186.25	1,088.46	825	1,482	1,478.25	1,371.80

T r e s y s k o n				F e m s y s k o n			
Dyrtids- tillägg 1918	Enligt sakkunnigas förslag		Departement- chefens förslag	Dyrtids- tillägg 1918	Enligt sakkunnigas förslag		Departement- chefens förslag
	glidande	fixa			glidande	fixa	
150	170	170	155	150	190	190	175
300	340	340	310	300	380	380	350
450	510	510	465	450	570	570	525
525	680	680	620	600	760	760	700
525	784	771.33	650.80	675	950	950	875
525	876	838	800.40	675	1,122	1,186.25	1,033.80
525	876	894.25	800.40	675	1,122	1,186.25	1,033.80
525	876	894.25	800.40	675	1,122	1,186.25	1,033.80
525	876	894.25	800.40	675	1,122	1,186.25	1,033.80
525	876	894.25	800.40	675	1,122	1,186.25	1,033.80

stadgande böra något omredigeras, så att även sistnämnda kategori av änkor och barn bliva berättigade att uppbära dyrtidstillägg å sina pensioner.

De skäl, som av kommitterade anförts för, att änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa nu böra i avseende å dyrtidstillägg fullt likställas med övriga pensionärer av här ifrågavarande kategori, synas mig övertygande; och biträder jag förty kommittéförslaget i denna del. Bestämmelserna om dyrtidstillägg för samtliga de av kommitterade omförmälda kategorierna av änkor och barn torde under sådana omständigheter, på sätt kommitterade förordnat, lämpligen böra sammanföras i en gemensam författning.

I de här ovan av mig ej särskilt berörda bestämmelserna i kommittéförslaget, såvitt angår nu ifrågavarande kategorier av pensionärer, har jag icke någon ändring att föreslå. I avseende å dessa bestämmelser anser jag mig därför kunna inskränka mig till att hänvisa till författningstexten och den i kommittébetänkandet anförda motiveringen.

Kostnads- beräkningar.

Kostnaderna för dyrtidstillägg åt nu ifrågavarande grupper av pensionärer och understödstagare hava för år 1919 av kommitterade, under förutsättning att för hela året ett grundtal av 150 skulle bliva gällande, beräknats till sammanlagt 5,010,000 kronor, därav skulle belöpa å änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa 460,000 kronor och å änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa 750,000 kronor. Då emellertid enligt mitt förslag grundtalet redan från början skulle bliva något lägre än kommitterade förutsatt och man därjämte torde kunna våga räkna med en under året inträdande sänkning av den allmänna prisnivån, vilket skulle föranleda ytterligare nedgång av grundtalet för åtminstone någon del av året, torde ovan angivna kostnadsbelopp, 5,010,000 kronor, kunna minskas, förslagsvis till 4,500,000 kronor. Detta skulle alltså utgöra beloppet av det anslag, som, gemensamt för alla här ifrågavarande kategorier av pensionärer och understödstagare, bör hos riksdagen äskas för bestridande av dyrtidstilläggen under år 1919.

För år 1920 torde i avseende å kostnaderna för dyrtidstillägg åt nu behandlade persongrupper lämpligen böra förfaras på enahanda sätt, som av mig föreslagits beträffande motsvarande kostnader för befattningshavare vid statens icke affärsdrivande verk ävensom för de f. d. befattningshavarna i statens tjänst. Föreskrift synes mig alltså böra meddelas om, att tillsvidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande sättet för kostnadernas bestridande, desamma skola utgå av de medel,

vilka för beredande av dyrtidstillägg och dyrtidshjälp under år 1920 kunna varda å riksstaten särskilt avsatta.

Departementschefen, statsrådet Thorsson, föredrog härefter ett i enlighet med vad av honom förordats upprättat förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. samt hemställde, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att

Departementschefens
hemställan.

dels godkänna förberörda förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.,

dels för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg under år 1919 åt de i ovannämnda författningsförslag omförmälda änkor och barn å tilläggsstat för år 1919 under tionde huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa ett belopp av 4,500,000 kronor,

dels ock förklara, att under år 1920 tillsvidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka under nämnda år kostnaderna för dyrtidstillägg åt ovan omförmälda änkor och barn skola bestridas, desamma skola utgå av de medel, vilka för beredande av dyrtidstillägg och dyrtidshjälp under år 1920 kunna varda å riksstaten för sagda år särskilt avsatta.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet till riksdagen avlätas av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Vid protokollet:
Birger Looström.